

श्रीसद्गुरु साईबाबा प्रसन्न.

ता. १६-८-३१ रोजी सांताक्रूझ येथे भरलेल्या कमिटीच्या सभेतील कांहीं ठरावांचा उतारा.

श्रीसाईबाबा शिर्डी संस्थानची भक्तमंडळाची निवडून आलेली, शके १८५३ ची कमिटीची पहिली सभा रविवार ता. १६ । ८ । ३१ रोजी दोन प्रहरीं दोन वाजतां सांताक्रूझ येथे रावबहादूर मोरेश्वर वि. प्रधान यांच्या बंगल्यांत कमिटीचे अधिकारी निवडण्याकरितां भरली होती. त्या वेळीं खालील सभासद हजर होते.

१ रावबहादूर मोरेश्वर विश्वनाथ प्रधान; ट्रस्टी

२ रावसाहेब बाळकृष्ण विश्वनाथ देव ,,

३ श्रीयुत वासुदेव नारायण चांदोरकर ,,

४ ,, रामचंद्र आत्माराम तर्खड.

५ ,, वसंत नारायण गोरक्षकर.

६ ,, रघुवीर भास्कर पुरंदरे

७ ,, सुंदरराव दिनानाथ नवलकर

सर्वानुमते रावबहादूर मोरेश्वर वि. प्रधान यांनीं अध्यक्षस्थान स्वीकारलें.

ता. २९।७।३१ बुधवार रोजी शिर्डी येथे कमिटीची सभा भरली होती. त्या सभेचे कामाचे टांचण वाचून मंजूर झाल्यावर अध्यक्षांनीं सही केली.

नंतर अधिकारी निवडण्याचे काम सुरू झालें. श्रीयुत तर्खड यांनीं सूचना आणली व श्रीयुत वासुदेव नारायण चांदोरकर यांनीं अनुमोदन दिलें.

ठराव १:—ह. भ. प. दासगणू यांना कमिटीचे अध्यक्ष नेमावे. सर्वानुमते मंजूर.

श्रीयुत देव यांनीं सूचना आणली व श्रीयुत गोरक्षकर यांनीं अनु-

मोदन दिलें.

ठराव २:—श्रीयुत रामचंद्र आत्माराम तख्खड यांस आ. खजिनदार नेमावें. सर्वानुमते मंजूर.

श्रीयुत चांदोरकर यांनी सूचना आणली व श्रीयुत गोरक्षकर यांनी अनुमोदन दिलें.

ठराव ३:—श्रीयुत रघुवीर भास्कर पुरंदरे यांस दुय्यम आ. खजिनदार नेमावें. सर्वानुमते मंजूर.

श्रीयुत देव यांनी सूचना आणली व श्रीयुत तख्खड यांनी अनुमोदन दिलें.

ठराव ४:—श्रीयुत सुंदरराव दिनानाथ नवलकर यांस आ. चिटणीस नेमावें. सर्वानुमते मंजूर.

श्रीयुत पुरंदरे यांनी सूचना आणली व श्रीयुत गोरक्षकर यांनी अनुमोदन दिलें.

ठराव ५:—श्रीयुत बापुराव राघवजी बोरावके यांस आ. दुय्यम चिटणीस नेमावें. सर्वानुमते मंजूर.

साईभुवन
१४३ प्रिन्सेस स्ट्रीट,
मुंबई नं. २
ता. १६।८।३१

सुंदरराव दिनानाथ नवलकर
आ. चिटणीस
श्री साईबाबा शिर्डी संस्थान.

विनंति.

हे मासिक सुरू करण्यांत याच्या चालकांचा हेतु याची छपाई व खर्चवेंच भागून राहिलेलें उत्पन्न श्री साईबाबांच्या शिर्डी संस्थानच्या एखादे फंडास जमा व्हावें असा असल्यामुळें प्रत्येक वर्गणीदारानें मनांत आणल्यास आपल्या स्नेह्यांमधून निदान एक तरी वर्गणीदार मिळविण्याचें श्रेय घेतल्यास एकंदरीनें किती तरी मदत केल्यासारखें होणार आहे. शिवाय अशा रीतीनें श्री साई समर्थांची पर्यायानें सेवा केल्यासारखेंच होणार आहे.

रामचंद्र आत्माराम तख्खड

आ. खजिनदार

श्रीसाईबाबा शिर्डी संस्थान.

वर्गणीदारांकरितां

१. श्रीसाईलीलेचा वर्षारंभ चैत्र महिन्याचे अंकापासून आहे. नवीन वर्गणीदारांस वर्षारंभापासून अंक घ्यावे लागतील.

२. पत्ता बदलणें झाल्यास लगेच आम्हांस कळवावें. बदललेला पत्ता न कळविल्यामुळे कित्येक वेळां अंक गहाळ होतात.

३. अंकासंबंधी पत्रव्यवहार आमचेकडे करावा.

४. लेखासंबंधी पत्रव्यवहार संपादक व प्रकाशकांकडे करावा.

वार्षिक वर्गणी.

वार्षिक वर्गणी टपाल खर्चासह मनिऑर्डरने अगाऊ रु. ३।=, व्ही. पी. ने रु. ३।, फुटकळ अंक १= मागील अंकास शिल्लक असल्यास -॥-

व्यवस्थापक—श्रीसाईलीला

लेखकांकरितां

१. श्रीसाईलीलेंत प्रसिद्धीसाठीं पाठविलेला लेख अथवा कविता काम-दाच्या एका बाजूवर, मार्जिन सोडून, सुवाच्य बालबोध लिपीत असावी. पेन्सिलीने किंवा कागदाचे दोन्ही बाजूस लिहिलेला मजकूर छापण्यास फार त्रास पडतो.

२. लिखाणासोबत पूर्ण नांव व पत्ता दिला पाहिजे. नांव प्रसिद्ध न करितां टोपण नांवाखाली प्रसिद्धि द्यावयाची असल्यास त्याप्रमाणें कळवावें.

३. लेख अथवा कविता हातीं आल्यानंतर १ महिन्यांत पसंति अगर नापसंति कळविली जाईल. पसंति कळविल्यानंतर, आम्हांला कळविल्याशिवाय लेखकांनीं तो मजकूर दुसरीकडे छापविण्यास देऊं नये.

४. लेखांत योग्य तो फेरफार करण्याचा अधिकार आमचेकडे राहील. येईल तसा शब्दशः प्रसिद्ध करण्याची हमी आम्हीं घेत नाही.

५. लेखासोबत पुरेसे पोस्टेज आल्यास, नापसंत लेख परत करूं.

प्रकाशक—श्रीसाईलीला

सर्व प्रकारचे मेंदूचे विकारांवर जाग्रण व मानसिक
श्रम करणाऱ्यांस अत्यंत उपयोगी

नकलेबद्दल] ब्राह्मी तेल [सावध रहावे.

वाळवाळंतिणीकरितां औषधें

वाळंत काढा नं. १ पहिल्या दहा दिवसांचा ४१४; वाळंत काढा
नं. २ दहा दिवसांनंतर ४१४; वाळकडू:-मूल जन्मल्यापासून देण्यास
योग्य ४८; कुमारी आसव लहान मुलांकरितां ४१२.

सतत २५ वर्षे लोकादरास पात्र झालेले, कोणत्याही
ऋतूंत घेण्यास योग्य, अत्यंत मधुर व आरोग्यदायक

एक रत्तल १४१० } द्राक्षासव { अर्धा रत्तल ४१४
दीड रत्तल २४४ ट. ख. पें. नि.

शिवाय आमचे कारखान्यांत टिकाऊ तयार काढे, आसवे, अरिष्टे, भस्मे
वगैरे ५०० वर औषधें तयार आहेत. त्यांचे माहितीचा मोठा क्याटलाग व
प्रकृतिमान भरून पाठविण्याकरितां "रुग्ण-पत्रिका" हीं सात आप्यांची
तिकिटें आलीं असतां पाठवूं.

दत्तात्रय कृष्ण सांडू ब्रदर्स

आयौषधी कारखाना, चेंबूर जि. ठाणे.

टे. नं. ८७०२४ X २२२७८. दुकान दवाखाना, ठाकुरद्वार, मुंबई नं. २.

हे पुस्तक श्रीलक्ष्मीनारायण छापखाना, ३६४ ठाकुरद्वार, मुंबई

थेथें अनंत आत्माराम मोरमकर यांनी छापून

रा. आ. तर्खड यांनी ५ सेंट मार्टिन्स रोड, वांद्रे येथे प्रसिद्ध केले.

श्री माइनाथ पण्डित.

श्री माइतीया

मासिक पुस्तक.

वर्ष ८ वें

अंक ५.

महिनीदुःखमय सकल निराशा । मनुष्यीयजन्मनिमेष अरुणम्

अगमपि सगहनमंगलनिरेका । भवान् भवार्णव तरणे नीकः
—शंकराचार्यः.

संपादकः — रामचंद्र आभाराम लखंड.

अनुक्रमणिका.

उद्दीचा अनुभव	१
श्री कायम फंडखातें	२-६
श्रीरामनवमीच्या हिशोबाच्या खड्यांतील जमेकडील चुकीची दुरुस्ती	७
उत्सवाचा कार्यक्रम	८
कै० भक्तवर्य श्री. आण्णासाहेब करंदीकर अत्यल्प चरित्र-लेख	९-१५
श्री शेठ फिरोजशहा होर्मसजी यांच्या अनुभवावर सुचलेले विचार	१६-२०
अर्वाचीन-भक्तलीलामृत अध्याय ३१ वा (पुढें चालू) ...	९-१६

विनंति.

सुप्रसिद्ध श्री मोरोपंत कविकृत **केकावलि** या भक्तिरसप्रेमामृतानें ओगंवलेल्या काव्यावर कै. रा. व. दादोबा पांडुरंग यांची “ यशोदा पांडुरंगी ” टीका जी साठ वर्षांपूर्वी छापून प्रसिद्ध झाली होती व आजमितीस अत्यंत दुर्मिळ झाली होती तिची दुसरी आवृत्ति छापून तयार झाली आहे. किं. रु. २

कै. गोविंदराव रघुनाथ दामोळकर यांचा सुप्रसिद्ध ओजस्वी व प्रासादिक श्रीसाईसच्चरित हा ग्रंथ बांधून तयार आहे. पाने अदमासे १०००. किं. रु. २-८-०.

रा. आ. तर्खड

व्यवस्थापक—श्रीसाईलीला कचेरी.

श्री साई भक्तांस विज्ञप्ति.

कोणाला श्री साईमहाराजांबद्दलचे त्यांचे स्वतःचे अनुभव श्री साई-लीलेंत प्रसिद्ध व्हावे म्हणून पाठविण्याचे असतील त्यांनी ते आमचेकडे गटविल्यास ते प्रसिद्ध होण्याबद्दल आदरपूर्वक योग्य तो विचार होईल.

रा. आ. तर्खड

—प्रकाशक

उदीचा अनुभव

श्रीसाई बाबांच्या उदीनें मला बरेच दिवस श्राव होत असलेला बरा झाला. तरी रुपया १ साई चरणीं वाहून बाबांची प्रसादरूपि " उदी " पाठविण्याची मेहेरबानी व्हावी. उदी पाठवावी.

मु.खोचिवडे. पोष्ट वसई
ता. १३-७-१९३१ } सौ. अनीबाई दामूल लखमन कोळी.

विनंती.

रा. रा. संपादक, श्री साईलीला यांस,—

सा. न. वि. वि. श्री शिरडी संस्थानच्या निरनिराळ्या उत्सवांसाठी —
रकमा देणारांचीं नांवे उत्सवाच्या अहवालासोबत आपण आपल्या मासिकांत
छापून प्रसिद्ध करितां, तरी या संस्थानच्या इतर फंडांत वर्गणी देणारांचीं
नांवे वेळोवेळीं आपणांकडे पाठवून देऊं, जेणेंकरून कांहीं भूलचूक अथवा
गैरसमजूत झाल्यास ती दुरुस्त करण्यास सुलभ होईल.

आपला,

रा. आ. तखड

आ. खजिनदार

श्री साई बाबा शिरडी संस्थान

वरील विनंती आदरपूर्वक मान्य करून श्री खजिनदारांकडून वेळोवेळीं
जीं जीं पत्रके येतील तीं मोठ्या आनंदानें मासिकांत प्रसिद्ध करण्यांत येतील.

रा. आ. तखड.

संपादक, श्री. साईलीला

श्री कायम फंड खाते

		रु. आ. पै
१९३१ मार्च २१	श्री दाजी विठ्ठल सांबारे, पाल्ले	६-०-०
" "	" विष्णू गंगाधर गाडगीळ, नागपूर	५-०-०
" २३	" र. भा. पुरंदरे, केळवा रोड	०-५-६
" "	" राधाबाई पेंढारकर	५-०-०
" २४	" रा. व. आ. के. कुळकर्णी दिवाणसाहेब खंभात	१०-०-०
" २६	" श्री मुंदरजी चनाप्पा दावणगिरी, हस्ते आ. ला. आरोळकर	३०००-०
" २८	मे. फिरोज शाह हार्मसजी पदमजी	२०-०-०
" "	श्री. शामराव आर. वि. जयकर, पाल्ले	६-८-०
" २९	" नागेश आत्माराम सावंत, भोईवाडा परळ	२-०-०
" ३०	" पार्वतीबाई ओझरकर, ठाणे	१०-०-०
" ३१	" श्रीपाद रामचंद्र फाटक, सोलापूर	३-०-०
" "	" पुतळाबाई गजानन नवलकर, खेतवाडी, मुंबई	५-०-०
" "	" रा. सा. बाळासाहेब देव	०-७-०
एप्रिल २	श्री. ना. न. फडणीस जळगांव	३-०-०
" "	" थ. ज. गाळवणकर, मार्च	५-०-०
" ६	" वयापटन भा. रा. चांदोरकर, भंडारा	१०-०-०
" ७	" सौ. उमाबाई देव, एप्रिल श्री विलास शिरा	५-०-०
" "	" उमाबाई देव पेटी, मार्च	२-०-०
" ८	" डॉ. हिरालाल आर क्लार्क, खंभात	१०-०-०
" १०	" श्री. बाळकृष्ण सीताराम बोरवणकर, ठाणे	१-०-०
" "	" हरी गोपाळ सकपाळ	३-०-०
" "	" जमियतराम जगजीवन	१-४-०
" "	" माणिकशाह एच्. सुखडवाला	
" "	" आनंदराव माधवराव पाकडल	
" "	सौ. काशीबाई कानिटकर	

रु. आ. पै.

४२३-१३-९

एप्रिल	११	श्री. भाऊ आप्पार्जी वैद्य	२१-४-०
११	११	बाबाजी आनंदराव मोहिले	१-०-०
११	११	लक्ष्मण गोविंद मुंगी, नाशिक	१-०-०
११	११	सुंदरराव दीनानाथ नवलकर	०-०-६
११	११	रा. सा. बा. वि. देव	०-२-०
११	१७	सौ. लक्ष्मी देवी तर्खड,	५-०-०
११	११	श्री. गो. माधवराव विजयकर	५-०-०
११	२०	बाळकृष्ण राघव सावंत	१-०-०
११	११	सदर सदर एप्रिल	१-५-३
एप्रिल	२४	श्री. सदाशिव विश्वनाथ देव, पौंड मुळशी पेठा	१-८-०
११	११	जीवनराम कल्याणजी शुक्ल, उंबरगांव	१-४-०
११	११	जनार्दन कृष्ण देव, वसई	१-४-०
मे	३	य. ज. गाळवणकर, एप्रिल	५-०-०
११	५	ना. न. फडणीस, जळगांव	३-०-०
११	११	आ. ला. आरोळकर, गुंटाकळ	३-८-०
११	७	रा. ब. आ. के कुळकर्णी, खंभात	१०-०-०
११	११	डॉ. हिरालाल आर. क्लार्क, खंभात	१०-०-०
११	११	श्री. आर. व्ही. पाटणकर, नाशिक	१-४-०
११	११	एस्. एस्. सामंत, ठाणे	२-०-०
११	११	बाळकृष्ण रा. सावंत	१-५-३
११	९	कॅप्टन भा. रा. चांदोरकर, भंडारा	१०-०-०
११	१०	श्री. हरी कृष्ण भाटवडेकर	२-०-०
११	१५	के. ए. बेंद्रे, अलिबाग	२-४-०
११	१९	आ. पु. जोळस, जानेवारी ते जून ८ आ. प्र.	३-०-०
११	२०	माधवराज राव, दावणगिरी	१-०-०

५१७-१४-९

496-98-2

4-0-0

0-0-0

4-0000

3-0-0

4-2-0

2-000

4-0-0

2-0-0

4-0-0

3-0-0

4-0-0

9-8-0

Q - Q - Q

0-0-0

• — • — •

9-8-a

9-4-3

496-92-0

90-000

 UNIVERSITY OF MICHIGAN PRESS

90000

Legend

1. **Introduction**

9-00000

90-0-0

Lessons learned

50-6-4

रु. आ. पै.

६०-०-०

एप्रिल १७ सौ. लक्ष्मीबाई गो. गाडगीळ १८५१।२ पुणे

१०-०-०

„ „ रा. रा. गो. का. गाडगीळ १८५३ पुणे

५-०-०

„ २० मे „ D. M. Raja पार्शी कॉलनी, दादर

१०-०-०

मे ७ रा. रा. एस्. एस्. कर्णिक, अलिबाग

१०१-०-०

„ ११ „ व्ही. के. शिरवळकर, मिकटिला, ब्रह्मदेश

५-०-०

„ २० „ रामचंद्र व्यंकटेश सुगंधी, विजापूर

५-०-०

जून ६ „ र. ह. वाटवे, अहमदाबाद

५-०-०

„ १२ „ सरदार एम्. व्ही. किवे, इंदूर १८५०।१

१०-०-०

२११-०-०

श्री कोठी खाते

१९३१ एप्रिल १२ रा. रा. हरि गोपाळ सखपाळ, वांद्रे

ऑक्टोबर १९३० ते मार्चअखेर १९३१

६ महिने रु. १ द. म. प्र.

रु. ६-०-०

मागील अंकांत श्री रामनवमीच्या हिशोबाच्या खड्यांतील जमेकडील चुकीची दुरुस्ती.

रा. रा. र. भा पुरंदरे यांच्या मार्फत जमा आली त्यांत श्री. काशीबाई कानिटकर यांच्या नांवाने पांच रुपये जमा पाहिजे, पण एकच रुपया जमा आहे. शिवाय रकमा वर्गणी देणाराच्या नांवापुढे नसल्यामुळे त्या चुकीने खालीवर झाल्या. त्यामुळे पुरंदरे यांच्याकडून आलेली जमा तपशीलवार पुन्हा दिली आहे.

जमा

खर्च

४५॥ श्री. र. पुरंदरे यांचेमार्फत

- १ „ मुकुंदराव महादेव मोहिले.
- २ „ पुरुषोत्तम गोप लडास घडियाळी.
- २ „ हरिभाऊ शिरसाठे.
- २ सौ. चंपुबाई आर. चोणकर.
- ५ श्री. आनंदराव खंडेराव माहिमकर.
- ५ सौ. काशिबाई कानिटकर.
- १ श्री. लक्ष्मण गोविंद मुंगी.
- ११ „ रामचंद्र सिताराम देव.
- ५ „ हरिश्चंद्र मिस्त्री अंधेरी.
- ४ „ श्रीकृष्ण पाटील, अंधेरी.
- २ „ विनायक गिरिधर तलाटी.
- २ „ जनार्दन आत्माराम.
- २ „ छगनलाल के. मुरकुटे.
- १ „ गणेश आत्माराम कानिटकर.
- ११- „ दशरथ गणपत मदन.

४५॥

दासगणू.

श्री सद्गुरु साईबाबा प्रसन्न

सप्रेम सा. न. वि. वि. सालाबादप्रमाणें श्रीगुरुपौर्णिमेचा उत्सव मिति आषाढ शुद्ध पौर्णिमा रोज बुधवार ता. २९ जुलई १९३१ रोजी श्री क्षेत्र शिर्डी येथें होणार आहे. तरी आपण सदर प्रसंगी मित्रमंडळीसह अवश्य येण्याची कृपा करावी, अशी विनंती आहे.

कोपरगांव स्टेशनवरून शिर्डीस जाण्यासाठी आपल्याला बैलगाडी हवी असल्यास ४ दिवस अगाऊ श्री साईबाबा शिर्डी संस्थान कमिटीचे व्यवस्थापक श्री. बाळा पिलाजी गरव यास शिर्डी मुक्कामी लिहून कळवावें म्हणजे गाडीची व्यवस्था करण्यांत येईल.

भक्तमंडळाची वार्षिक वर्गणी आपल्याकडे येणें राहिली असल्यास ती कृपा करून ऑ. खजिनदाराकडे पाठवून द्यावी.

उत्सवाप्रीत्यर्थ कांहीं पाठविणें असल्यास ऑ. चिटणीस श्री. सुंदर-राव दि. नवलकर, साईभुवन १४१ प्रिन्सेस स्ट्रीट. मुंबई नं. २ अथवा ऑ. खजिनदार श्री. रामचंद्र आ. तखड, जूर मॅन्शन वॉट्रें, मुंबई नं. २०, या पत्त्यावर पाठवावें. कळावें, लोभ असावा, ही विनंती.

उत्सवाचा कार्यक्रम.

बुधवार आषाढ शु. पौर्णिमा ता. २९ जुलई

सकाळीं-रुद्राभिषेक, श्रीची पूजा व प्रसाद.

दुपारीं-४ वाजतां संस्थान कमिटीची सभा.

रात्रौ-९ वाजतां रथाची मिरवणूक.

गुरुवार आषाढ वद्य १ ता. ३० जुलई.

दुपारीं-भंडारा. रात्रौ भजन, पाळखी व चावडी.

शुक्रवार आषाढ वद्य २ ता. ३१ जुलई.

सकाळीं-काला.

सुंदरराव दि. नवलकर.

ऑ. चिटणीस.

रामचंद्र आ. तखड.

ऑ. खजिनदार.

सेवेशीं साईदास,

केशव गोपाळ बुटी.

श्रीदत्तचित्साईगुरुभ्योनमः

कै. भक्तवर्य श्रीयुत आण्णासाहेब करंदीकर यांच्या
संबंधानें लिहिलेला अत्यल्प चरित्र-लेख.

गुप्त साईभक्त रत्न कै. श्रीयुत जनार्दन धोंडदेव ऊर्फ
आण्णासाहेब करंदीकर मल्याण (डहाणू रोड स्टेशन)

मंदाक्रांता.

हा हा ! आण्णा, परम सुहृदा, प्रेमळा, ज्येष्ठ बंधो ।

श्रीरामांघ्रीं हृद भरवसा ठेवुनी, धैर्य सिंधो ।

चातुर्यानें भवजलधिच्या पार, बाहुबलानें ।

गेलों ! गेलों ! खचित तरुनी साईश्रीच्या कृपेनें ॥ १ ॥

कैसें प्रेमें निशिदिनीं मुदा^१ आदरातिथ्य भावें ।
 आल्या गेल्या वरि उपकृती, पाहुणेरा^२ करावें ।
 कर्तव्यें ही समजुनि मनीं, अंतिमार्था जिणावें ।
 ऐशा युष्मद्गृहिं वरं गृहस्थाश्रमाते शिकावें ॥ २ ॥
 हा हा ! आण्णा मजवरि खरें आपुलें प्रेम मोठें ।
 होते याची स्मृति मज जई तत्क्षणीं कंठ दाटे ।
 खंती वाटे प्रबल मनिं कीं भेदी न्हा अंतकाळीं ।
 अंतवैरीपण, हतविधे ! येत माझ्या कपाळीं ॥ ३ ॥
 वृद्धावस्था, कृशतनु, वया पुण्य अंबदे अशीती ।
 काशी यात्रा श्रमज विषममें येत अस्वास्थ्य चित्तीं ।
 याची वार्ता मज नच, जरी मालवे प्राण जोती ।
 धिग्दैवा ! मत्स्मृति न कवणा ! त्वत्प्रकौटिल्य रीती ॥ ४ ॥
 आशा आतां मुळिं न आपुल्या जागृती-दर्शनाची ।
 प्रेमोक्तींची तशिच आपुल्या साधुसत्संगतीची ।
 आतां स्वप्नीं तरि कधि कधीं दर्शना देत जावें ।
 ठेवूनीया शिर शुभपदीं प्रार्थितों नम्र भावें ॥ ५ ॥

इकडील रहाळांत, तसेंच पुणें, ठाणें, मुंबई, गुजरात व इतर कांहीं
 भागांत आण्णांचें नांव माहित नाहीं, असा मनुष्य मिळणें क्वचित्.

जन्म व निधन.

आण्णांचा जन्म शके १७७२ म्हणजे सन १८५१ च्या सुमारास
 डहाणू गांवीं त्यांच्या वडिलोपार्जित घरीं झाला. त्यांचें निधन मल्याण (डहाणू

१ आनंदानें. २ पाहुणचार. ३ मोक्ष. ४ श्रेष्ठ. ५ वर्षें. ६ ऐशी.
 ७ उत्पन्न झालेल्या विषयमज्वरानें. ८ कुटिलपणाची, दृष्टपणाची.

रोड स्टेशन) या गांवीं त्यांनी स्वतः बांधलेल्या घरीं शके १८५३ चैत्र शु० ५ मंगळवार (बुधवार उजेडतां) ता. २४ मार्च सन १९३१ रोजी पहाटे २॥-३ वाजण्याच्या सुमारास त्यांच्या वयाच्या ८०--८१ व्या वर्षीं झालें. ते आपल्या अंतिम क्षणापर्यंत सावध होते. श्रीमद्भगवद्गीता व श्री विष्णुसहस्रनामपठण व श्रीसमर्थ सद्गुरु साईबाबांची आरती व नामगजर यांत त्यांच्या इच्छेनुरूप त्यांचें देहावसान झालें.

त्यांचें द्वितीय कुटुंब त्यांचेपूर्वीच सुमारे दीड वर्षे क्षयानें दिवंगत झालें.

आण्णांच्या प्रयाणकालीं त्यांचे सर्व चिरंजीव, मुली, जामात, नातू व पणतू हजार होते.

शिक्षण व वाचन.

ते ठाणें, पुणें व मुंबई येथें त्यांच्या लहानपणीं विद्याभ्यासाकरितां राहिले होते त्यांचें बरेंचसें मराठी व इंग्रजी ७ वे इयत्तेपर्यंत शिक्षण झाल्यावर त्यांचे डोळे फार दुखूं लागले. व त्यामुळें त्यांना अर्धवट शिक्षण सोडणें भाग पडलें. तथापि त्यांना विद्येची अतिशय अभिरुची असल्यामुळें त्यांचें वाचन दांडगें असून ते फार बहुश्रुत होते.

वर्तमानपत्रें, मासिकें व पुस्तकसंग्रह.

त्यांच्या घरीं सामाजिक, धार्मिक, पारमार्थिक व वेदांत विषयांच्या संस्कृत व मराठी पुस्तकांचा बराच मोठा संग्रह आहे. त्याचप्रमाणें दैनिक, व अर्धपाक्षिक वर्तमानपत्रें, धार्मिक, पारमार्थिक व व्यापारधंद्याच्या माहितीचीं व निरनिराळे व्यवहारोपयोगी विषयांची मासिकें नेहमीं येत व हल्लींही येतातच. हे सर्व ग्रंथ, वर्तमानपत्रें व मासिकें ते यथावसर वाचीत असत. ते मजकडे येत किंवा मी त्यांच्याकडे जाईं अथवा आम्ही दोघे प्रवास करीत असूं, तेव्हां मी त्यांच्याबरोबर श्री ज्ञानेश्वरी, दासबोध, परमामृत, नाथ-भागवत व उपनिषदे वगैरे पारमार्थिक पुण्य ग्रंथ वाचीत असें.

आवड.

त्यांना सार्वजनिक कामाची, नमस्कारांची, दूध व दुधाचे पदार्थ खाण्याची, देशी खेळांची, देशी वस्तूंची, वैदिक कर्मांची, साधुसंतांची, उद्योगधंद्यांची व शारीरिकबलाची अत्यंत आवड असे. ते शेती करून इतर धंदे करीत. ते आपल्या कामांत फार दक्ष व व्यवहारांत चोख असत. उद्योगधंद्याच्या अभावीं आपला देश भयंकर खालावत चालला आहे या-बद्दल त्यांना फार वाईट वाटे.

सार्वजनिक कामें.

डहाणू येथील नेटिव जनरल लायब्ररी सन १८८९ साली त्यांच्याच विशेष परिश्रमाबुळे व पुढारीपणामुळे स्थापन झाली.

त्यांनी डहाणू तालुका लोकलबोर्डाच्या व्हाइस प्रेसिडेंटाचें काम सुमारे १०-१५ वर्षे चोख व निरलसपणानें केलें.

डहाणूस व्यायामशाळा काढण्याची त्यांची अतीशय खटपट होती; परंतु दुर्दैवानें त्यांच्या खटपटीस यश आलें नाहीं.

डहाणू तालुक्यांतील श्री महालक्ष्मी मंदिरापर्यंतच्या सडकेकरिता वर्गणी गोळा करण्याच्या कामीं आण्णांनीं मजबरोबर अत्यंत परिश्रम केलें व काम शेवटास नेलें.

पुणें व सातारा यांच्या दरम्यान भोर संस्थानपैकीं शिरवळ गांवीं होत असलेल्या श्री दत्तमंदिराच्या कामीं आण्णांनीं हरएक प्रकारें मदत केली आहे व अजूनही त्यांचे चिरंजीव श्रीयुत रामकृष्णपंत तात्या हे करीत आहेत.

वसईप्रांतिक सभेंत त्यांनीं प्रामुख्यानें भाग घेतला होता.

डहाणू येथें नवीन स्थापन झालेल्या सार्वजनिक प्रसूतिगृह व रुग्ण-शुश्रूषा मंदिराच्या कामीं यांनीं सहानुभूतिपूर्वक चांगली सक्तीय मदत केली आहे.

ते चांगले वक्ते असून निर्भिडपणाने व निस्पृहतेने बोलण्यास कधीही भीत नसत.

स्वभाव.

त्यांचा स्वभाव सरळ, प्रामाणिक, परोपकारी, उत्साही, गोड, मन-मिळाऊ व प्रसन्नचित्त असे. घरांत टापटीप, शिस्त, व्यवस्थितपणा, दूर-दर्शित्व, दुसऱ्याबद्दल आदरबुद्धी व शालीनता नेहमी पाहावयास मिळे. त्यांना स्वधर्माचा, स्वदेशाचा व सत्याचा अत्यंत अभिमान असे. नमस्कार घालून व देशी खेळ खेळून शारीरिक संपत्ति वाढविण्याचा, उद्योगधंदा करून पैसा कमविण्याचा व देशी कपडा व शक्य तितक्या देशी वस्तु वापरून स्वदेशसामर्थ्य वाढविण्याचा ते नेहमी मुलांना उपदेश करीत व त्यांचे आचरणही त्यांच्या उपदेशाप्रमाणेच असे. मरेपर्यंत नित्य नेमाने ते नमस्कार घालीत असत. सर्व देशी खेळांत आट्यापाट्याचा खेळ त्यांना फार आवडे व ते तो स्वतः खेळत असत.

तिटकारा.

त्यांना नोकरीचा फार तिटकारा असे. त्यांनी नोकरी कधी केली नाही. ते प्रथम चहा घेत असत; पण पुष्कळ वर्षांपूर्वी त्यांनी तो सोडून दिला. नोकरी न करण्याचा व चहा न घेण्याचा ते मुलांना उपदेश करीत.

गृहस्थाश्रम.

ते जसे व्यवहारदक्ष होते तसेच त्यांचे लक्ष परमार्थाकडे कमी नव्हते. स्वार्थ साधून गृहस्थाश्रमाचे योग्य परिपालन करून परमार्थ साधणाऱ्या विभूतीपैकी ते एक होते. गृहस्थाश्रमाचे बाळकडू त्यांच्या घरी शिकावे असेच त्यांचे नमुनेदार वर्तन असे. त्यांचे घर डहाणू रोड स्टेशनला लागून असल्यामुळे त्यांना आल्यागेल्याची नेहमी अत्यंत वर्दळ असे. त्यांचे सुशील, भाग्यशाली, पतिप्रेमी, पतिपरायण व आज्ञाधारक कुटुंबही त्यांना या कामी निरलसपणे व आनंदाने मदत करीत असे.

आल्यांगेल्याची वर्दळ.

कोणत्याही जातीचा कोणत्याही वेळी कोणीही इसम त्यांच्या घरी आल्यास त्याची चहापाण्याची, जेवणा वाणाची व निजण्याबसण्याची त्यांच्या कडे हटकून सोय होत असे. लहानमोठे अधिकारी, धंदेवाले, व्यापारी, शास्त्री, पंडित, वैदिक, पुराणिक, गवई, कीर्तनकार, भिक्षुक, विद्यार्थी, इतर गुणीजन, इष्टमित्र, नातेवाईक, संस्थापरिचारक वगैरे मंडळी त्यांच्या कडे नेहमी येत व त्या सर्वांचे आदरातिथ्य व संभावना त्यांच्याकडे यथा-शक्ति होत असे. उपनिषद्कारिकेत सांगितल्याप्रमाणे “मला पुष्कळ संपत्ति मिळो, माझ्या घरी पुष्कळ लोक भोजनास येवोत, माझ्या हातून पुष्कळ अन्नशांती होवो व याप्रमाणे माझ्या संपत्तीचा उपयोग होवो” अशी त्यांची मनापासून इच्छा असे व तद्वत् त्यांचे आचरणही असे. सारांश त्यांच्या घराचा उपयोग रात्रंदिवस सर्वास होत असे व हल्लीही होत आहे.

परोपकार

परोपकार करण्याची त्यांना विलक्षण हौस असे. दुसऱ्यांनी काहीतरी उद्योगधंदा करून ऊर्जितावस्थेस यावे असे त्यांना नेहमी वाटत असल्यामुळे ते पुष्कळांना भांडवलकरिता पैशाची मदत करीत. त्यांत यश आल्यास त्यांना आनंद होई. धंद्यांत बूड आली व ती त्यांच्या इलगर्जीपणामुळे आली नाही अशी खात्री झाल्यास पैसा वसुलीच्या कामी ते त्याला कधीही त्रास देत नसत, अगर त्यावर फिर्यादही करीत नसत.

माझा परिचय.

माझा व अण्णांचा आज ३० वर्षे परिचय व स्नेह असल्यामुळे आम्ही नेहमी एकमेकांकडे जातयेत. असं. आम्ही पुष्कळ वेळां दूरदूरचे प्रवास केले. एके ठिकाणी बसण्याउठण्याची, बोलण्याचालण्याची, खाण्यापिण्याची, निजण्यासवरण्याची पुष्कळ संधि आल्याहुळे व निकट सहवास झाल्यामुळे त्यांच्या ठिकाणी असलेल्या अनेक सद्गुणांची मला यथार्थ जाणीव झाली.

आषाढाचा प्रवास.

आम्ही प्रथमतः श्रीक्षेत्र शैलधी (शिर्डी) येथे सन १९१० साली श्रीसमर्थ सद्गुरु साईबाबा महाराजांच्या दर्शनास गेलो. त्या वेळी आमच्याबरोबर डहाणू तालुक्यांतील निकावली गांवचा कावजी पाटील कोळी हा होता. शिर्डीस ३-४ दिवस राहून तेथून आम्ही श्री. कुळकर्णीमहाराजांच्या दर्शनाकरितां पारनेरास गेलो. त्यांचे दर्शन घेऊन पुण्यास येऊन श्रीजगदंबा पर्वतीदेवीचे दर्शन घेतले. नंतर तेथून श्रीक्षेत्र आळंदी येथे जाऊन भगवान श्री ज्ञानेश्वर महाराजांच्या समाधीचे दर्शन घेतले. नंतर श्री क्षेत्र कवाड येथे जाऊन श्री समर्थ सद्गुरु सखाराम महाराजांच्या समाधीचे दर्शन घेतले. नंतर श्री समर्थ संतवर्य नारायण महाराज केडगांवी नसून मुंबईत आहेत असे समजल्यावरून मुंबईस जाऊन त्यांचे दर्शन घेतले. त्यानंतर आण्णा व मी पुष्कळ वेळां शिर्डीस श्रीबाबांच्या दर्शनास गेलो. एक वेळ आम्ही श्रीक्षेत्र नेवासे येथे जाऊन सर्व जगताचे जीवनसूत्र असे जे श्री मोहनीराज (महा-लया किंवा अर्धनारी नटेश्वर) यांचे दर्शन घेतले. पुढे काही वर्षांनी श्री नर्मदा तटावरील श्रीक्षेत्र गरुडेश्वरी जाऊन श्री समर्थ टेभे स्वामीमहाराज यांचे दर्शन घेतले व शेवटी म्हणजे सुमारे ४-५ वर्षांपूर्वी श्रीक्षेत्र द्वारकापुरी, सुदामपुरी (पोरबंदर) प्रभासपट्टण ऊर्फ सोरटी सोम नाथ वगैरे तीर्थयात्रा करून आण्णा सहकुटुंब व जामात श्री. बाबूराव जोशी यांच्यासह मातृगयेकरितां श्री सिद्धपूरला गेल व मी सहकुटुंब व इतर दुसऱ्या मंडळीसह ठाण्यास गेलो.

श्री लक्ष्मी-नारायण.

डहाणू येथील श्री लक्ष्मी-नारायणाचे मंदिर सुमारे १२५-१५० वर्षांपूर्वी आण्णांच्या वडिलांच्या मामांनी बांधिले. या लक्ष्मी-नारायणावर आण्णांची विलक्षण व अप्रतिम भक्ति असे. या देवस्थानास सरकारातून थोडीशी वार्षिक नेमणूक आहे; परंतु तेवढ्यांत पुजाऱ्यांचे भागत नसल्यामुळे पुजाऱ्यांचा बाकीचा सर्व खर्च आण्णांचा करीत व हे देवस्थान अव्याहत व निरंतर

चाढावे म्हणून त्यांनी त्या देवास आपल्या जमिनीपैकी कांहीं जमिनीचे उत्पन्न लावून देण्याचे लिहून ठेविले आहे. आणांच्या मार्गे त्यांचे आज्ञाधारक चिरंजीव आणांची ही सदिच्छा पुरी करतीलच.

शिर्डी संस्थाननिधीस मदत.

आणांची श्री समर्थ सद्गुरु संतचूडामणी साईबाबांवरही फार भक्ति असे. मजबरोबर ते पुष्कळ वेळां शिर्डीस येत असत, हे वर लिहिलेच आहे. श्री साईलीलेंत वेळोवेळीं सूचना केल्याप्रमाणे ते अलिकडील प्रत्येक लग्नकार्यांत व विशेषप्रसंगी बाबांची दक्षिणा मुद्दाम आठवणीने काढून ठेवून ती मजकडे पाठवून देत व मी ती शिर्डीसंस्थानच्या खजिनदाराकडे रवाना करीत असें.

आपल्या चिरंजीवांच्या (श्रीरामकृष्ण जनार्दन) नांवावर १०० रुपये वर्गणी भरून त्यांनी चिरंजिवास शिर्डी संस्थानचे तद्वाहयात सभासद करून ठेविले आहे. त्याचप्रमाणे त्यांनी श्रीयुत केसुनाना (केशव महादेव) करं-दीकर व श्रीयुत हरिभाऊ कर्णिक वगैरे मंडळीकडून प्रत्येकी १०० रुपये वसूल करून शिर्डी संस्थानकडे पाठविले आहेत.

आण्णा श्री साईलीला मासिकांचे प्रथमपासून वर्गणीदार होते व हल्ली त्यांचे चिरंजीव श्रीयुत रामकृष्णपंत तात्या हेसुद्धा वर्गणीदार असून त्यांनी ते चालू ठेविले आहे व पुढेही नेहमी चालू ठेवतील अशी माझी पूर्ण खात्री आहे.

कै. श्री. नानासाहेब चांदोरकर यांच्या घरी कल्याण येथे असलेल्या श्री दासगणू महाराजांनी लिहिलेल्या श्रीभक्तलीलामृत व श्रीसंतलीलामृत या ग्रंथांच्या पोथ्या कसरीच्या भक्षस्थानी पडत असलेल्या भक्त मंडळीस विकून त्याचे पैसे वसूल करण्याच्या कामी आणांनी अत्यंत परिश्रम करून अजमासे १५० रुपये श्रीनानासाहेबांच्या दोघां चिरंजीवांच्या संमतीने श्री शिर्डी संस्थान कायमनिधीकरितां संस्थानचे खजिनदारांकडे पाठवून दिले. ते संस्थानच्या कायमनिधीकरितां हस्ते परहस्ते नेहमी पुष्कळ मदत करीत.

गुप्तभक्त.

आण्णा हे श्रीबाबांचे गुप्तभक्त होते. आपल्या घरी बाबांची छबी ठेवून ते तिची नित्यनेमाने पूजा करीत, व सायंकाळी नित्यनेमाने मुलांकडून तिची आरती करून घेत.

श्रीबाबांची त्यांच्यावर कृपा असे. सुमारे ४-५ वर्षांपूर्वी आण्णांचे जामत श्रीकेशव गणेश ऊर्फ बाबूराव जोशी ज्ञानसागर लिथो छापखान्याचे मालक यांनी स्वतःच्या उपयोगाकरता मुंबईच्या एका चित्रकाराकडून श्री काका-साहेब महाचनी मार्फत बाबांची मोठ्या आकाराची छबी तयार करवून तिला सुबक चौकट बसवून मुंबईस स्वतःच्या बिऱ्हेसाठी आणून ठेविली. त्या दिवशा मी श्री बाबूरावांबरोबरच होतो. म्हणून ती तसवीर माझ्या पूर्ण ध्यानांत होती. पुढे काही महिन्यांनी मी डहाणूस गेलो तेव्हा तीच तसवीर मी आण्णांचे घरी पाहिली. ही बाबूरावांची तसवीर येथे कशी आली म्हणून आण्णांस विचारता "मला डहाणूस नेऊन पोचव" असा दृष्टांत बाबूरावास झाल्यावरून त्यांनी ही तसवीर येथे आणून ठेविली आहे, असे त्यांनी मला सांगितले. बाबूरावांस याबद्दल सखेदाश्चर्य वाटले; पण करणार काय ? बाबांच्या आज्ञेप्रमाणे करणे भाग पडले. तेव्हापासून ती छबी आण्णांच्याच घरी आहे. काय हे श्री बाबांचे आण्णांवरील प्रेम ! की जो जगदीश परमात्मा स्वतः होऊन आण्णाकडून सेवा घेण्याकरिता छबी रूपाने त्यांचे घरी आला !

श्री बाबांची सेवा घडावी म्हणून कित्येक भक्तांनी चांदीच्या किंवा लांकडाच्या पादुका तयार करवून किंवा श्री विष्णुसहस्रनाम व श्रीमद्भागवतादि परमपूज्य पुराण ग्रंथ मुदाम विकत घेऊन त्या पादुका किंवा ते ग्रंथ बाबांनी आपल्यास प्रसाद म्हणून सेवा करण्यास द्यावे म्हणून बाबांच्या हातांत दिले असता त्या पादुका किंवा ते ग्रंथ बाबांनी त्यांना न देता तिसऱ्याच इसमास दिले आहेत. (श्री. साईसच्चरित अ. २७ यांतील श्री. काका महाजनी, श्री. रामदासी व श्री. माधवराव देशपांडे यांच्या कथा पाहा.)

खरीखरच आण्णांची जबरदस्त पूर्वपुण्याई म्हणूनच वरील गोष्ट घडून आली. नाहीतर कालत्रयीही घडती ना. हा एक अपूर्व योगच समजला पाहिजे.

दक्षिणा.

याच्याच उलट गोष्ट म्हणजे श्री बाबा हे आण्णांची उत्कटेच्छा अस. तांही आण्णांच्या जवळ कधीही दक्षिणा मागत नसत, हे मी स्वतः पाहिले आहे. माशी देण्याची इच्छा असतां बाबा मजजवळ दक्षिणा कां मागत नाहीत म्हणून आण्णा मला प्रत्येक वेळां विचारीत. बाबा अमुक गोष्ट कां करतात व अमुक गोष्ट कां करीत नाहीत, हे कोण सांगणार ! ते विश्वांतरव्यापी आहेत. कोणाकडून काय व कशी सेवा घ्यावयाची हे त्यांचे त्यांनाच माहित. आपल्यासारख्या पामर जीवास त्यांची कृति व लीला अगम्य आहे. सेवेचीं अंगे नानाविध आहेत. दक्षिणा हीच सेवासर्वस्व आहे असें नाही. तुमच्याकडून दुसऱ्या कोणत्या तरी प्रकारची सेवा घ्यावयाची असेल अथवा तुमच्याकडून पुढे दक्षिणा द्रव्यरूपांत अथवा अन्य स्वरूपांत घ्यावयाची असेल म्हणून बाबा हल्लीं तुमच्या कडून दक्षिणा मागत नसतील. आपल्याला जोंपर्यंत उच्च दृष्टि आली नाही तोंपर्यंत आपल्या स्वैर मनोवृत्तीने बाबांच्या संबधाने या बाबतींत कोणत्याही प्रकारचा निश्चित सिद्धांत न काढणे हे बरे, असे मी त्यांना सांगे.

आण्णा, कावलीचा कावजी पाटील व मी असे तिघे जण प्रथम १९१० सालीं श्रीक्षेत्र शिर्डीस बाबांच्या दर्शनास गेलों हे वर लिहिलेच आहे. त्या वेळीं बाबांच्या पुण्य व पवित्र चरणांचे दर्शन घेऊन पूर्वसंकेतानुरूप त्यांना मी अत्यादरपूर्वक एक रुपया दक्षिणा दिली. तिचा कृपेने स्वीकार करून त्यांनीं मजजवळ आणखी दोन रुपये दक्षिणा मागितली. मी ती अत्यानंदपूर्वक प्रेमभावाने दिली. नंतर आण्णांनीं अति विनत भावाने व श्रद्धायुक्त अंतःकरणाने एक रुपया दक्षिणा श्रीसमर्थ बाबांना अर्पण केली. तिचाही बाबांनीं कृपेने स्वीकार करून आण्णांजवळ आणखी एक रुपया अधिक मागितला. आण्णांनीं तो त्वरित मुदितवृत्तीने दिला. कावजी पाटीलास जवळच येऊ

दिले नाही. मग दक्षिणेची गोष्टच कशाला विचारावी ! या बदलची विस्तृत ही इकीकत श्री साईलीलेच्या चवथ्या वर्षाच्या पहिल्या व दुसऱ्या अंकांत “ श्री कावजी लीलाख्यान ” यांत दिली आहे. असो. या वेळीं श्री बाबांनीं आण्णापासून २ रुपये घेतले व मजकदून ३ रुपये घेतले, याचा अर्थ काय म्हणून ?

उपासना.

बाबांचे सर्वांत जुने विद्वान एकनिष्ठ परम भक्त व बाबांच्या बोलण्याचा अर्थ करण्यांत पटाईत कै. नानासाहेब चांदोरकर त्या वेळीं असलेले डहाणू प्रांताधिकारी यांना त्यांचा मुक्काम डहाणू अथवा बोइसर येथे असतांना बाबांचें दर्शन घेऊन येतांच विचारला. नानासाहेबांनीं त्याचा अर्थ असा केला कीं, बाबांनीं आण्णांना द्वयक्षरी उपासना दिली किंवा त्यांची पूर्वीपासूनची द्वयक्षरी उपासना असल्यास तीच या रूपानें कायम केली. आण्णांची उपासना द्वयक्षरीच होती व नानासाहेबांनीं सांगितलेला दोन रुपये दक्षिणेचा अर्थ आण्णांना पटला. व त्यांची द्वयक्षरी उपासना कोणती होती तीही त्यांनीं नानासाहेबांना व मला तेथेंच सांगितली. पूर्वी कोणी कोणाची उपासना घेतली असल्यास अगर कोणास नवीन सांगावयाची असल्यास ती त्यास निरनिराळ्या सांकेतिक खुणेंत सांगून सर्व उपासनादैवतांत मीच आहे, अशी त्यांची खात्री पटवून देण्याची बाबांची एक अद्भुत व अतर्क्य शैली असे.

आण्णा वयातीत झाले असल्याकारणानें अलीकडे त्यांच्यानें एकटें बाहेर पडवत नसे. परगांवीं जाण्याच्या वेळीं ते कोणीतरी दुसरा सम बरोबर घेत.

महायात्रा.

श्रीकाशीयात्रेस मजबरोबर जाण्याची त्यांची मनापासून इच्छा होती व सन १९२३ सालीं मी सहकुटुंब काशीयात्रेस गेलों त्याच वेळेस ते मजबरोबर येणार होते; परंतु एप्रिल हा ऐन उन्हाळ्याचा महिना असल्यामुळे व काशी-कडे तर त्या वेळीं फारच उष्णता असल्यामुळे इतकी कडक उष्णता आपल्या

डोळ्यांस सोसणार नाहीं असें वाटून त्यांनीं त्या वेळचा बेत रद्दीत केला; परंतु त्यांच्या उत्कटेच्छेनें पुन्हां उचल खाल्ल्यानें व त्यांचे जामान श्रीयुत गोविंदराव वाड, कन्या सौ. ताईबाई व चिरंजीव श्री. मधुसूदनराव (बाबा) या त्रिवर्गांनीं त्यांना सांभाळून नेऊन सांभाळून परत आणण्याची आग्रहपूर्वक खात्री दिल्यामुळे त्यांचे काशीच्या यात्रेचा योग पुन्हां आठ वर्षांनीं जुळून आला. प्रयाग, काशी व गया ही त्रिस्थळी यथाविधि करून ते देहावमनापूर्वीं सुमारे १५ दिवस अगोदर घरीं परत आले.

अंतकाळ.

घरीं परत आल्यावर त्यांना एकदोन दिवस बरें वाटलें; पण पुढें रोज थोडथोडा ताप येऊं लागला. हा ताप सारखा १४ दिवस आला व त्यांतच त्यांचा अंत झाला.

काशीयात्रेहून परत आल्यावर एकमेकांच्या भेटीची एकमेकांस अंतः-करणपूर्वक उत्कटातुरता होती; परंतु त्यांच्या या १४ दिवसांच्या विषमज्वराची मला यत्किंचित्ही वार्ता नसल्यामुळे व घरांत फार अडचण असल्यामुळे मी तूर्त थोडे दिवस ढहाणूस येण्याचें लांबवावें असें मला त्यांच्याचकडून मनःकष्टतेनें लिहिलेलें सूचना कार्ड आलें असल्यामुळे, आपल्या देहविसर्जनानंतर आण्णा ४ वर्षे मागे राहातील असें ति. सौ. वहिनीसाहेब (आण्णांचे द्वितीय कुटुंब) यांनीं त्यांच्या देहावसानासमयीं भविष्य सांगून ठेविलें असल्यामुळे व माझ्या स्वतःच्या आजारीपणामुळे त्यांची व माझी आण्णांच्या देहावसानकालीं भेट झाली नाहीं, याबद्दल कल्पनातीत दुःख होतें. उभयतांची तीव्र आतुरता अस-तांही भेट होऊं नये हेंच माझे परम दुर्भाग्य ! खरें आंतवैरित्व तें हेंच ! दुर्दैव-कुटिलता ती हीच ! हतविधीची दुष्ट लीला ती हीच ! असो. झाली गोष्ट ती झालीच. होणार तें सर्व ऋणानुबंधानुसारच होणार. आतां मनास कितीही उद्विग्नता उत्पन्न झाली तरी त्याचा उपयोग काय ? विधिघटना विचित्र आहे. कालगती वक्र आहे.

माझी व त्यांची शेवटची भेट.

आण्णांची, माझी व माझ्या घरांतील सर्व मंडळींची अखेरची भेट ता. १२ फेब्रुवारी १९३१ रोजी ठाणें येथें झाली. माझ्या दोन्ही मुलांची लग्ने ता. १० व १२ फेब्रुवारी १९३१ रोजी ठाणें येथें झाली व त्या दोन्ही लग्नास ते प्रेमपूर्वक दोन्ही नूतन वधुवरांस आशीर्वाद देण्यास शरीरकष्ट सोसूनही मुद्दाम आले होते. हेंच आमचें सर्वांचें मी महद्भाग्य समजतों.

कौटुंबिक सौख्य.

स्वार्थ, परमार्थ, गृहस्थाश्रमाचें योग्य परिपालन, शेतीवाडी, नोकर-चाकर, गुरेढोरे, गाडीघोडी, व्यापारधंदा, कुटुंब, पुत्रपौत्र, प्रपौत्र, तीर्थ-यात्रा, संतदर्शने, कुटुंब निवर्तल्यावर थोड्याच काळांत आपल्या स्वतःच्या वास्तूंत आपल्या मुलांवाळांत सौख्याचें मरण, इत्यादि सर्व गोष्टींची अनुकूलता व पूर्ण कौटुंबिक सौख्य या जगतितळावर ज्या थोड्याच भाग्यशाली पुरुषांना लाभतें त्यांपैकीच आण्णा हे एक होते, असे म्हणण्यास तिलप्राय प्रत्यवाय नाही.

आण्णांना चार चिरंजीव व पांच कन्या आहेत. सर्वांत कनिष्ठ चिरंजीव श्री. दत्तात्रय खेरीज करून सर्व मुलांचे व मुलींचे विवाह झाले आहेत. आण्णांचे ज्येष्ठ चिरंजीव श्री. आत्मारामपंत ऊर्फ आपासाहेब हे बी. ए., एल्.-एल्. बी., असून त्यांचा वकिलीचा धंदा उत्तम चालला आहे. आण्णाप्रमाणें त्यांनाही सार्वजनिक कामाची हौस असून ते या टापूतील बहुतेक सर्व सार्वजनिक कामांत पुढाकार घेऊन जनसेवा करतात. ठाणें जिल्हा बोर्डांत त्यांनी प्रशंसनीय कामगिरी केली आहे व अजूनही करीत आहेत. आपासाहेबांस तीन चिरंजीव व तीन दुहिता आहेत. आपासाहेबांचे वडील चिरंजीव श्री. रघुनाथराव हेही एल्. एल्. बी., असून विवाहित आहेत व त्यांना एक मुलगा आहे.

आण्णांचा कुटुंबविस्तार.

आण्णांचे द्वितीय चिरंजीव श्री. रामकृष्णपंत तात्या हे टिंक असून

वडिलांप्रमाणें घरची सर्व व्यवस्था, शेतवाडी व उद्योगधंदा पाहतात. त्यांना दोन मुलगे व दोन मुली आहेत.

आण्णाचे तिसरे चिरंजीव श्री. मधुसुदनराव ऊर्फ बाबा हे मुंबईज्युबिली टेक्निकल इन्स्टिट्यूटचे प्रॅज्युएट असून मुंबईस एजन्सीचा धंदा करतात. यांना एक मुलगा आहे.

चवथे चिरंजीव श्री. दत्तात्रय हे लहान बयाचे असून शाळेत शिकत आहेत.

दोन काशीयात्रा.

वरील हकीकतीवरून आण्णांना दोन काशीयात्रा घडल्या. एक प्रपौत्र दर्शनाची घरच्या घरीच व दुसरी, प्रत्यक्ष श्री विश्वेश्वर दर्शनाची श्री वाराणसी क्षेत्रांत.

भाग्यशालित्व व पुण्याई.

आण्णांचे सर्व चिरंजीव त्यांच्या आज्ञेन असून त्यांना विचारल्यावांचून कोणतीही गोष्ट करीत नसत. मरेपर्यंत आण्णा परस्वाधीन नव्हते. त्यांचे वजन व दरारा सर्वावर होता. शेवटच्या क्षणापर्यंत ते सावध होते. याप्रमाणें व्यवहारांत उत्तम लौकिक संपादन करून व परमार्थांत सुंदर प्रगति करून आण्णांनी आपली संसारयात्रा संपवून ते कायमचे श्री समर्थ सद्गुरु साईराज पदकमळीं लीन झाले. या भूतळावर यापेक्षा दुसरें परमभाग्यशालित्व व मधुरपुण्याई ती कोणती? !

आशा

आण्णांचे सर्व चिरंजीव विद्वान, उत्साही, सद्गुणी, निरभिमान, परोपकारी, मनमिळाऊ व कर्तृत्ववान आहेत. त्यांनी एका विचारानें राहून आजपर्यंत जसा आपल्या परमपूज्य वडिलांचा लौकिक संभाळला तसाच त्यांत जास्त भर घालून तो पुढेही संभाळतील व वडिलांचे गृहस्थाश्रम परिपाळनव्रत तसेंच पुढे चालवितील अशी बलवती, आशा आहे.

प्रार्थना

शेवटीं आण्णांच्या कुटुंबांतील सर्व आबालवृद्ध मंडळींना नित्याभिष्ट व धवळयश चिंतन करून त्यांना जगदीश परमात्मा सदा सुखी व आनंदी ठेवून दीर्घायुषी करो व आण्णांच्या विशुद्ध व पूज्य आत्म्यास परमगती देवो अशी त्या अत्यंत मांगलिक, जगच्चालक, जगत्पालक, जगन्मालक प्रभु श्रीसमर्थ सद्गुरु बाबांच्या दिव्य चरणसरोरुहीं करद्वय जोडून साष्टांग प्रणिपात व अत्यादर-पूर्वक शुद्धांतः करणानें व नितांत विनत भावानें प्रार्थना करून हा बराच लांबलेला लेख संपवून त्याच सद्गुरूंच्या पुण्यांघ्रि युगुलीं वाक्पुष्प म्हणून समर्पण करतो.

भुजंग प्रयातम्

त्यजासक्ति माशु स्वदेहे कुपात्रे ।
स्वपुत्रे, कलत्रे, तथा राज्यछत्रे ।
रमस्व प्रियश्रीश साईचरित्रे ।
विचित्रे, पवित्रे, चिदानंद शास्त्रे ॥

अर्थ

हे मानवा, नानाप्रकारच्या दोषांनीं भरलेल्या या देहावर, पुत्रावर, स्त्रीवर त्याच प्रमाणें राज्यछत्रावर असलेली आसक्ती लवकर सोडून दे. आणि ज्ञान व आनंद यांचें शास्त्रच असें जें पावन, अद्भुतप्रिय लक्ष्मीकांत श्री साईबाबांचें चरित्र त्या ठिकाणीं रममाण हो.

मल्याळ
वैशाख कृ. ११
शके १८५३

संतचरणरज दासानुदास
बाबांचें बाळ.